ภาคผนวก ๓

ด้านการดำเนินการเรื่องอุทธรณ์ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ด้านการดำเนินการเรื่องอุทธรณ์ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๑. การคุ้มครองสิทธิอุทธรณ์ของประชาชนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

การดำเนินการเรื่องอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกระบวนการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการรับรู้หรือได้รู้ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งปฏิเสธคำขอข้อมูลข่าวสารของประชาชน ซึ่งตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๕ วรรคสี่ กำหนดให้ประชาชนมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งปฏิเสธของหน่วยงานของรัฐได้ ๓ กรณี คือ

๑.๑ คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕

๑.๒ คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียตามมาตรา ๑๗

๑.๓ คำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๕

ทั้งนี้ตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) มีอำนาจหน้าที่พิจารณาคำอุทธรณ์เบื้องต้นเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแต่ละสาขาเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

ปัจจุบันคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมีด้วยกัน ๕ สาขา ดังนี้

๑. คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาการแพทย์และสาธารณสุข

๒. คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาต่างประเทศและความมั่นคงของประเทศ

๓. คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมและการเกษตร

๔. คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ

๕. คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย

๒. ผลการดำเนินการเรื่องอุทธรณ์ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ (๑ มกราคม - ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒)

๒.๑ การใช้สิทธิอุทธรณ์ของประชาชน

ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๕๕๒ - ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้รับคำอุทธรณ์ของประชาชน และพิจารณาส่งเรื่องอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผย

ข้อมูลข่าวสารสาขาต่าง ๆ เพื่อพิจารณาวินิจฉัย รวมทั้งสิ้น ๒๑๐ เรื่อง ซึ่งจำนวนเรื่องอุทธรณ์ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีจำนวนใกล้เคียงกับปี ๒๕๕๐ และปี ๒๕๕๑ ซึ่งมีจำนวน ๑๙๓ และ ๑๙๐ เรื่อง ตามลำดับ

ตารางแสดงจำนวนเรื่องอุทธรณ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ – พ.ศ. ๒๕๕๑

ปี	๒๕๔๖	๒๕๔๗	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒
จำนวนเรื่องอุทธรณ์	๑๕๑	๑๘๖	๑๖๘	๑๕๓	๑๙๓	๑๙๐	๒๑๐

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลสถิติของ ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ กับสถิติของเรื่องอุทธรณ์ย้อนหลัง ๖ ปี (ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๕๑) พบว่าการใช้สิทธิอุทธรณ์ของประชาชนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีแนวโน้มสูงขึ้น

๒.๒ การดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

- ผลการดำเนินการเรื่องอุทธรณ์เป็นที่ยุติ

ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม - ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ดำเนินการพิจารณาเรื่องอุทธรณ์เป็นที่ยุติ รวมทั้งสิ้น ๑๘๗ เรื่อง โดยมีคำวินิจฉัยทั้งสิ้น ๑๘๓ คำวินิจฉัย และมีคำสั่งให้ยุติเรื่องอันเนื่องจากผู้อุทธรณ์ขอถอนเรื่อง หรือหน่วยงานยอมเปิดเผยก่อนที่จะมีคำวินิจฉัย เป็นจำนวน ๔ คำสั่ง

- ผลการพิจารณาวินิจฉัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาต่าง ๆ มีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยรวม ๑๓๗ คำวินิจฉัย คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๕ ของเรื่องที่ได้มีคำวินิจฉัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๒[1] และมีคำวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์ ๒๓ คำวินิจฉัย คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕ ของเรื่องที่ได้มีคำวินิจฉัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๒

ตารางแสดงแสดงคำวินิจฉัยจำแนกตามรายสาขา

กวฉ. สาขาต่าง ๆ	คำวินิจฉัย (เรื่อง)	ผลการพิจารณา	
		เปิดเผย	ยกอุทธรณ์
๑. สาขาการแพทย์และสาธารณสุข	๒	๑	๑
๒. สาขาต่างประเทศและความมั่นคงของประเทศ	-	-	-
๓. สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมและการเกษตร	๒	-	๒
๔. สาขาเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ	-		-
๕. สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย	๑๗๙	๑๓๖	๔๓
รวม	๑๘๓	๑๓๗	๔๖

[1] **ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑** มีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยรวม ๑๓๕ คำวินิจฉัย คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๕ ของเรื่องที่ได้มีคำวินิจฉัย และวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์ ๒๓ คำวินิจฉัย คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๕

เมื่อพิจารณาสรุปภาพรวมของคำวินิจฉัยทั้งหมดในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ พบว่า คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาต่าง ๆ มีคำวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์ถึงร้อยละ ๒๕.๑๔ ของเรื่องที่วินิจฉัย สรุปผลภาพรวมดังกล่าววิเคราะห์ได้ว่า ปัจจุบันหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์นั้น มีความรู้ความเข้าใจในการให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ สามารถใช้ดุลยพินิจโดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐและประโยชน์สาธารณะ รวมถึงประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกันได้เป็นอย่างดี ข้อมูลข่าวสารจำนวนมากที่สมควรให้เปิดเผย หน่วยงานของรัฐก็ดำเนินการเปิดเผยไปในชั้นต้นภายใต้กรอบหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ทำให้เรื่องอุทธรณ์ของประชาชนอันเกิดจากกรณีที่หน่วยงานของรัฐใช้ดุลยพินิจไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรลดจำนวนลงมาก เป็นการช่วยลดภาระงานวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเรื่องอุทธรณ์กรณีที่หน่วยงานของรัฐมีความจำเป็นโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะต้องปกปิดข้อมูลข่าวสารไว้เพื่อการบังคับใช้กฎหมายตามอำนาจหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและเพื่อการคุ้มครองรักษาประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนไปพร้อมกัน หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบสามารถให้เหตุผลที่มีน้ำหนักให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารรับฟังได้ส่งผลให้เชื่อได้ว่าการยกอุทธรณ์มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับจำนวนเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาและมีคำวินิจฉัยเป็นที่สุดแล้วในปี ๒๕๕๒ จำแนกเป็นประเภทเรื่องต่าง ๆ ได้ดังนี้

ลำดับ	ประเภทเรื่องอุทธรณ์	จำนวนเรื่อง	คิดเป็นร้อยละ
๑.	การดำเนินการทางวินัย และความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	๔๒	๒๒.๙๕ %
๒.	การจัดซื้อจัดจ้าง	๒๓	๑๒.๕๗ %
๓.	การตรวจสอบการใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงการดำเนินการทางปกครองของหน่วยงานของรัฐ	๖๐	๓๒.๗๙%
๔.	ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล	๒๒	๑๒.๐๒ %
๕.	การบริหารงานบุคคลและการประเมินผลการปฏิบัติงาน	๒๘	๑๕.๓๐ %
๖.	ข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ	๘	๔.๓๗ %
	รวมเรื่องอุทธรณ์	**๑๘๓**	**๑๐๐ %**

ผลการวิเคราะห์สถิติจำนวนเรื่องอุทธรณ์ในปี ๒๕๕๒ ที่จำแนกประเภทข้อมูลข่าวสารตามลักษณะของเนื้อหาสาระสำคัญแล้ว พบว่า เป็นเรื่องอุทธรณ์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงการดำเนินการทางปกครองของหน่วยงานของรัฐมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗๙

ของเรื่องอุทธรณ์ที่มีคำวินิจฉัย รองลงมาคือ เรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย และความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๙๕ และเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและการประเมินการปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๐ ตามลำดับ โดยมีข้อสังเกตว่าเรื่องอุทธรณ์ที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและงบประมาณโครงการของรัฐมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยมีจำนวนถึงร้อยละ ๑๒.๕๗ ของเรื่องอุทธรณ์ที่มีคำวินิจฉัย ซึ่งเปรียบเทียบข้อมูลกับปี ๒๕๕๑ แล้วมีเพียงร้อยละ ๗ เท่านั้น [2]

สำหรับผลสรุปสถิติจำนวนเรื่องอุทธรณ์ในปี ๒๕๕๒ ที่จำแนกประเภทผู้อุทธรณ์ พบว่า ผู้อุทธรณ์เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๖๓ ของผู้อุทธรณ์ที่มีคำวินิจฉัยในปี ๒๕๕๒ ซึ่งส่วนใหญ่คือผู้ที่มีส่วนได้เสียกับข้อมูลข่าวสารด้านการดำเนินการทางวินัย รองลงมาเป็นประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๔ ส่วนใหญ่เป็นผู้อุทธรณ์เกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ที่เหลือเป็นองค์กรภาคเอกชน NGO นักการเมืองและผู้สื่อข่าว รวมถึงหน่วยงานของรัฐ โดยมีรายละเอียดสถิติดังนี้

จำนวนผู้ใช้สิทธิอุทธรณ์จำแนกตามประเภทบุคคลค่าง ๆ ดังนี้

ลำดับ	ประเภทเรื่องอุทธรณ์	จำนวนเรื่อง	คิดเป็นร้อยละ
๑.	เจ้าหน้าที่ของรัฐ	๘๙	๔๘.๖๓ %
๒.	ประชาชนทั่วไป	๔๔	๒๔.๐๔ %
๓.	เอกชน องค์กรต่าง ๆ (เช่น บริษัท หจก. หน่วยงานเอกชน ฯลฯ)	๒๓	๑๒.๕๗ %
๔.	เอนจีโอ นักการเมือง และผู้สื่อข่าว	๒๑	๑๑.๔๘ %
๕.	หน่วยงานของรัฐ	๖	๓.๒๘ %
	รวม	**๑๘๓**	**๑๐๐ %**

๒.๓ คำวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ (๑ มกราคม - ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒) ที่สำคัญมีดังนี้

ในปี ๒๕๕๒ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้มีคำวินิจฉัยที่น่าสนใจและถือได้ว่าเป็นแนวทางมาตรฐานในการใช้ดุลยพินิจพิจารณาเกี่ยวกับการเปิดเผย หรือไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ ดังนี้

๒.๓.๑ กรณีหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง

[2] **ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑** มีคำวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์ ๒๓ คำวินิจฉัย คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๕๕ ของเรื่องที่ได้มีคำวินิจฉัย

แนวคำวินิจฉัย : ผู้อุทธรณ์ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐมิใช่ผู้ทรงสิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติฉบับนี้มิได้กำหนดสิทธิหน้าที่ระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันในเรื่องข้อมูลข่าวสารของราชการเพราะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันย่อมเป็นไปตามระบบบริหารราชการแผ่นดิน

(๑) กรณีอธิบดีอัยการฝ่ายคดีปกครองนครศรีธรรมราชขอข้อมูลข่าวสารจากกรมสรรพากร[3]

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : อธิบดีอัยการฝ่ายคดีปกครองนครศรีธรรมราช

สาเหตุที่อุทธรณ์

เพื่อขอให้ตรวจสอบและรับรองการเสียภาษีธุรกิจเฉพาะของบุคคลผู้ฟ้องคดี เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการแก้ต่างให้สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดภูเก็ตผู้ถูกฟ้องคดี ในการยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองนครศรีธรรมราชต่อศาลปกครองสูงสุด

เหตุผลในการปฏิเสธของกรมสรรพากร

ข้อมูลการเสียภาษีเป็นข้อมูลส่วนบุคคลและเป็นข้อมูลที่ทำให้รู้เรื่องกิจการของผู้เสียภาษีซึ่งมีกฎหมายคุ้มครองจะนำออกเปิดเผยหรือแจ้งแก่บุคคลหรือหน่วยงานใดมิได้ ตามมาตรา ๑๕ (๕) และ (๖) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และมาตรา ๑๐ แห่งประมวลรัษฎากร

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

คณะกรรมการฯ เห็นว่า เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ก็เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง เพื่อพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะยังผลให้ประชาชนมีโอกาสรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่เพื่อที่จะปกปักรักษาประโยชน์ของตนได้ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงเป็นกฎหมายที่ให้สิทธิแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ **แต่มิได้กำหนดสิทธิหน้าที่ระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันในเรื่องข้อมูลข่าวสารของราชการเพราะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันย่อมเป็นไปตามระบบบริหารราชการแผ่นดิน** ดังนั้น ผู้อุทธรณ์ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐตามกฎหมาย จึงมิใช่ผู้ทรงสิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ยกอุทธรณ์

(๒) กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณขอข้อมูลข่าวสารจากธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) [4]

---

[3] คำวินิจฉัย ของ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคมฯ ที่ ๑๐๑/๒๕๕๒

[4] คำวินิจฉัย ของ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคมฯ ที่ ๙๑/๒๕๕๒

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

สาเหตุที่อุทธรณ์

ผู้อุทธรณ์ซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่น ต้องการตรวจสอบบัญชีเงินฝาก หรือธุรกรรมทางการเงินของผู้มีบัญชีเงินฝากจากธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจเพื่อจะได้นำข้อมูลมาพิจารณาอายัดเงินเพื่อนำมาชำระภาษีที่ค้างชำระ

เหตุผลในการปฏิเสธ

ข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๔ ห้ามมิให้เปิดเผย เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน ประกอบกับพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้บัญญัติความรับผิดกรณีพนักงานธนาคารเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลจะมีโทษทางอาญา

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

กรณีนี้มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า ผู้อุทธรณ์ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีสิทธิขอข้อมูลข่าวสารและอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือไม่ คณะกรรมการฯ เห็นว่า เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ก็เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็น และใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง เพื่อพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะยังผลให้ประชาชนรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพื่อปกปักรักษาประโยชน์ของตนได้ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงเป็นกฎหมายที่ให้สิทธิแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครอง หรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ แต่มิได้กำหนดสิทธิหน้าที่ระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันในเรื่องข้อมูลข่าวสารของราชการเพราะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันย่อมเป็นไปตามระบบบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้น ผู้อุทธรณ์ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐจึงมิใช่เป็นผู้ทรงสิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ให้ยกอุทธรณ์

๒.๓.๒ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับรายชื่อผู้ร้องเรียน [5]

แนวคำวินิจฉัย : รายชื่อผู้ร้องเรียนเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น ตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง (๖) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ไม่สมควรให้เปิดเผย ทั้งนี้โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการแจ้งข้อมูลข่าวสารจากภาคประชาชนเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานลุล่วงตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์เอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

---

[5] คำวินิจฉัย ของ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคมฯ ที่ ๑๓๑/๒๕๕๒

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

สาเหตุที่อุทธรณ์

ผู้อุทธรณ์เป็นข้าราชการสำนักงานคลังจังหวัดมหาสารคาม ถูกร้องเรียนโดยชาวบ้านดงสวาง หมู่ที่ ๗ ตำบลโนนโพธิ์ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ว่าได้ล้อมรั้วปิดกั้นทางสาธารณะในหมู่บ้าน เป็นเหตุให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนไม่สามารถสัญจรไปมาได้ ผู้อุทธรณ์จึงขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับรายชื่อบุคคลที่ร้องเรียน

เหตุผลในการปฏิเสธ

อำเภอเมืองอำนาจเจริญ แจ้งเปิดเผยหนังสือร้องเรียนแก่ผู้อุทธรณ์ แต่ปฏิเสธการเปิดเผยรายชื่อบุคคลผู้ร้องเรียน โดยให้เหตุผลว่าการเปิดเผยจะทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด และเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีข้อกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย หรือข้อมูลข่าวสารที่ผู้ให้มาไม่ประสงค์ให้ทางราชการเปิดเผยต่อผู้อื่น ตามมาตรา ๑๕ (๔) และ (๖) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานราชการ ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

กรณีคำวินิจฉัยนี้เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐคุ้มครองบุคคลผู้ร้องเรียน โดยให้เปิดเผยหนังสือร้องเรียน แต่มิให้เปิดเผยชื่อผู้ร้องเรียน

จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ชาวบ้านได้ใช้เส้นทางซึ่งปัจจุบันเป็นที่ดินของผู้อุทธรณ์สัญจรไปมาเป็นระยะเวลามากกว่า ๕๐ ปี โดยเจ้าของที่ดินเดิมไม่เคยว่ากล่าวแต่ประการใด จนทำให้ชาวบ้านเข้าใจว่าเป็นทางสาธารณะที่สามารถใช้สัญจรไปมาได้ ต่อมาเมื่อผู้อุทธรณ์มาซื้อที่ดินของนางบงกชรัตน์ฯ และล้อมรั้วปิดกั้นทางสัญจร ก็เป็นธรรมดาของชาวบ้านโดยทั่วไปที่เคยใช้เส้นทางจะเข้าใจได้ว่าผู้อุทธรณ์ทำการรุกล้ำทางสาธารณะและทำการร้องเรียน ซึ่งเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริต ในภายหลังเมื่อมีการทำการรังวัดสอบเขตที่ดินและปรากฏว่าผู้อุทธรณ์ไม่ได้รุกล้ำทางสาธารณะ ก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อุทธรณ์ที่จะทำให้ชาวบ้านได้เข้าใจข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง มากกว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายอับอาย หรือเสื่อมเสียเกียรติตามที่ผู้อุทธรณ์กล่าวอ้าง และเมื่อพิจารณาถึงรายชื่อผู้ร้องเรียนแล้วเห็นว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่นตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง (๖) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อีกทั้งเมื่อคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของศูนย์อำนวยความเป็นธรรมอำเภอเมืองอำนาจเจริญที่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนโดยต้องอาศัยความร่วมมือในการแจ้งข้อมูลข่าวสารจากภาคประชาชนเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานลุล่วงตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์เอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน เห็นว่าการที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญไม่เปิดเผยรายชื่อผู้ร้องเรียนโดยอ้างว่าการเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ทั้งอาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใดตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ นั้นชอบแล้ว คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ให้ยกอุทธรณ์

๒.๓.๓ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

แนวคำวินิจฉัย : หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือโฉนดที่ดินที่ผู้อุทธรณ์เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เมื่อผู้อุทธรณ์ไม่ได้เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ผู้อุทธรณ์จึงมิใช่บุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวจึงเป็นการรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลของลูกหนี้โดยไม่สมควร ตามนัยมาตรา ๑๕ (๕) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ : สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สาขาลาดกระบัง

สาเหตุที่อุทธรณ์

ผู้อุทธรณ์ขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินของเจ้าของที่ดิน พร้อมราคาประเมินจากสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สาขาลาดกระบัง

เหตุผลในการปฏิเสธ

สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สาขาสาขาลาดกระบัง ปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยให้เหตุผลว่า บุคคลที่ขอตรวจสอบหลักทรัพย์ไม่ใช่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ข้อมูลที่ขอตรวจสอบเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่อาจเปิดเผยตามนัยมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือโฉนดที่ดินที่ผู้อุทธรณ์ขอให้เปิดเผยนั้นเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สาขาลาดกระบัง ซึ่งจะเปิดเผยโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยในกรณีใดกรณีหนึ่งตามที่บัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ข้อเท็จจริงตามอุทธรณ์ปรากฏว่า ผู้อุทธรณ์เป็นเจ้าหนี้ของนายศักดิ์ชัยฯ ในคดีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วย่อมมีสิทธิที่จะขอหมายบังคับคดี จึงถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่สามารถขอข้อเท็จจริงดังกล่าว ตามนัยมาตรา ๒๔ (๘) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เฉพาะของนายศักดิ์ชัยฯ เท่านั้น แต่เนื่องจากผู้อุทธรณ์ไม่ได้เป็นเจ้าหนี้ของนางสาวอำไพฯ หรือนางสาวกัลยกรฯ ผู้อุทธรณ์จึงมิใช่บุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวจึงเป็นการรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร ตามนัยมาตรา ๑๕ (๕) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน การเปิดเผยหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ได้แก่ โฉนดที่ดิน น.ส. ๓ ก และ ส.ค. ๑ เป็นต้น โดยผู้ขอไม่มีเหตุจำเป็นอันสมควรไม่ใช่บุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมาย ถือได้ว่าเป็นการรบกวนรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร ให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในระบบประกันสังคม

* * * * * * * * * * * * * * * * *

ภาคผนวก ๔

ด้านความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ

การประชุมคณะทำงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้กรอบเอเปค (APEC Electronic Commerce Steering Group : APEC ECSG) ครั้งที่ ๑๙ การประชุมคณะทำงานกลุ่มย่อยด้านการค้าไร้กระดาษ และการประชุมคณะทำงานกลุ่มย่อยด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ระหว่างวันที่ ๒๒ – ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ณ ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์เป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมคณะทำงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้กรอบเอเปค (APEC Electronic Commerce Steering Group : APEC ECSG) ครั้งที่ ๑๙ การประชุมคณะทำงานกลุ่มย่อยด้านการค้าไร้กระดาษ และการประชุมคณะทำงานกลุ่มย่อยด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ระหว่างวันที่ ๒๒ – ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ณ ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเข้าร่วมการประชุม โดยมีผลการประชุมดังนี้

๑. ผลการประชุม First Technical Assistance Seminar on the Implementation of the APEC Data Privacy Pathfinder 2009

การประชุมเชิงปฏิบัติการฯ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๒ – ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยสมาชิกเอเปคทั้งภาครัฐบาลและเอกชน โดยคณะทำงานกลุ่มย่อยด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้คณะทำงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (ECSG) ได้กำหนดจัดการประชุมสัมมนาขึ้น เพื่อหารือและแลกเปลี่ยนความคิดประสบการณ์ด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างประเทศและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินงานด้าน Trustmarks และ CPBR system โดยสาระสำคัญของการสัมมนาสรุปได้ดังนี้

๑.๑ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป

นาย Richard Thomas ตำแหน่ง Information Commissioner ของประเทศ สหราชอาณาจักร รายงานการดำเนินการและประสบการณ์ด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปว่า สหภาพยุโรปได้มีการพัฒนากฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยตลอด เช่น EU Directive 95/46/EC และ Lisbon Agreement โดยวางหลักการและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่สำคัญต่าง ๆ เช่น หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการส่งข้ามแดนจะต้องส่งข้อมูลไปยังประเทศที่มีระดับการคุ้มครองที่มีหลักการคุ้มครองที่เพียงพอเป็นที่ยอมรับเท่านั้น และระดับความเพียงพอของการคุ้มครองนั้นยังขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของการดำเนินการส่งผ่านข้อมูล เป็นต้น

ปัจจัยที่ทำให้การคุ้มครองข้อมูลมีประสิทธิภาพนั้น การบังคับใช้กฎหมายที่ชัดเจนจึงเป็นมาตรฐานหลักซึ่งบางครั้งการกำหนดระดับการคุ้มครองข้อมูลโดยใช้มาตรฐานการดำเนินงานของสหภาพยุโรปเป็นหลัก

(equivalency) มากกว่าที่จะพิจารณาถึงความเพียงพอของการคุ้มครองข้อมูล (adequacy) อาจทำให้ระบบขาดความยืดหยุ่น เป็นเหตุให้ภาคเอกชนมีการดำเนินการในการสร้างมาตรฐานของการคุ้มครองข้อมูลของตัวเอง (Binding Corporate Rules) ซึ่งมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปสู่การคุ้มครองได้จริง โดยไม่ได้อิงการปฏิบัติตามกฎหมาย

ดังนั้น โครงการพัฒนากฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลข้ามพรมแดนเอเปค (APEC Cross – Border Privacy Rules) จึงต้องคำนึงถึงระบบกฎหมายและพฤติกรรมของภาคธุรกิจที่เกิดขึ้นเป็นหลัก หากโครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จจะเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการคุ้มครองข้อมูลในหลาย ๆประเทศต่อไป

๑.๒ ระบบ Trust Marks และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้แทนจากองค์กรที่ตราเครื่องหมาย Trust marks ที่มีผลการดำเนินการเป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับระดับสากล คือ Galexia, SOSA, TRUSTe และ Hewlett Packard ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และให้ข้อคิดเห็นการดำเนินงานระบบ Trust Marks ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐานสากล โดยผลการสัมมนาเหล่าวิทยากรมุ่งเน้นประเด็นที่สำคัญดังนี้

๑.๒.๑ ระบบ Trust marks เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความมั่นใจระหว่างผู้บริโภค ผู้ประกอบการ และหน่วยงานกำกับดูแลสำหรับการมีธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หากปราศจากความมั่นใจแล้วการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ ในปัจจุบันมีองค์กรมากมายทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลที่ดำเนินการตรา Trust marks ให้กับผู้ประกอบการต่าง ๆ ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน

๑.๒.๒ การตรวจสอบผู้ประกอบการที่ขอเครื่องหมาย Trust marks ว่าได้ดำเนินการต่าง ๆ ตามหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ครบถ้วนตามมาตรฐานอย่างเคร่งครัด เช่น นโยบายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีอยู่จริง ได้มาตรฐาน และได้มีการดำเนินงานตามนโยบายที่ได้แจ้งไว้แล้วหรือไม่ มีหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีเทคโนโลยีในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่อย่างไร เนื่องจากพบว่าในปัจจุบันยังมีหลายองค์กรที่ดำเนินการเรื่องนี้อย่างหละหลวม และให้ข้อมูลเท็จแก่ผู้บริโภค

๑.๒.๓ APEC จะต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการรับรอง Trust marks ขององค์กรใด ๆ ในอนาคต เนื่องจากการดำเนินการที่ผิดพลาดจะมีผลโดยตรงต่อความน่าเชื่อถือของ APEC

๑.๓ Cross Border Privacy Rules (CBPR) Governance Issues

Data Privacy Sub – Group ได้มีการดำเนินการโครงการ Data Privacy Pathfinders จำนวน ๙ โครงการ ซึ่งในขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการ ซึ่งการสัมมนาครั้งนี้เป็นการหารือถึงแนวทางในการบริหารจัดการการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในอนาคตหลังจากที่โครงการต่าง ๆ ดำเนินการไประยะหนึ่ง มีผลสรุปดังนี้

๑.๓.๑ ประธาน Data Privacy Sub – Group ได้เสนอความเห็นว่า Data Privacy Sub – Group ควรจัดตั้ง Joint Oversight Panel ซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกเอเปค อย่างน้อย ๓ ประเทศ ขึ้น ๒ หน่วยงาน เพื่อดูแลประเด็นการให้ Certification และการ Enforcement ในหลักการที่ได้ตกลงร่วมกัน โดยหน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่ดำเนินการกำหนดกฎและระเบียบสำหรับการให้การรับรอง CBPR ให้คำแนะนำและยกเลิกการให้การรับรองในกรณีที่

จำเป็น และเป็นกลไกในการแก้ไขข้อขัดแย้ง เป็นต้น ซึ่งแนวทางนี้เป็นเพียงข้อเสนอเบื้องต้นที่ต้องผ่านการกลั่นกรองของประเทศสมาชิก APEC ต่อไป

๑.๓.๒ การออกแบบการบริหารจัดการควรพิจารณาจากลักษณะความร่วมมือระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกเอเปค ซึ่งมีความแตกต่างจากความร่วมมือของสหภาพยุโรป เช่น (๑) การดำเนินการในลักษณะ day - to - day operation นั้นสามารถทำได้ยาก เนื่องจาก APEC ไม่ได้มีฝ่ายเลขาธิการที่สามารถรองรับงานในลักษณะดังกล่าวได้ (๒) ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก APEC ไม่ได้อยู่ในลักษณะ Treaty - Based เหมือนกลุ่มประเทศยุโรป ดังนั้นการบังคับใช้กฎระเบียบใด ๆ อาจจะมีปัญหาได้ (๓) Data Privacy Sub - Group และ ECSG เหมาะที่จะทำหน้าที่ในการกำกับดูแลในภาพรวม และให้คำแนะนำมากกว่าการรับรองหรือยกเลิกการให้การรับรอง รวมทั้งใช้บังคับกฎระเบียบต่าง ๆ

๑.๔ การเสริมสร้างความสามารถของประเทศกำลังพัฒนาเพื่อให้สามารถดำเนินการตามระบบ CBPR

การสัมมนาให้ความสำคัญกับศักยภาพของประเทศกำลังพัฒนาที่จะดำเนินการตาม CBPR ที่จะตกลงกันในกรอบเอเปค โดย Monchito B Ibrahim ผู้แทนจากสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และ Duong Hoang Minh ผู้แทนจากสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม รายงานการดำเนินการการพัฒนาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศ โดยมีผู้แทนจากบริษัท Microsoft และนักกฎหมายจากแคนาดา เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในด้านการพัฒนาระบบการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศกำลังพัฒนา สรุปได้ดังนี้

๑.๔.๑ การพัฒนาระบบกฎหมายให้มีประสิทธิภาพนับเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาระบบการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ อยู่ระหว่างการผ่านกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งแนวทางของกฎหมายจะอิงกับระบบของสหภาพยุโรป ดังนั้นการผ่านกฎหมายที่สมบูรณ์และเป็นกลางที่ไม่อิงกับระบบใดนั้นเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้ ในอนาคตอาจมีระบบการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหลักมากกว่า ๑ ระบบ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการประสานให้เกิด inter - operability ต่อไป

๑.๔.๒ การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ และการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นส่วนที่จะทำให้กฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้ในการสร้างระบบการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

๑.๔.๓ การสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้บริโภคถึงความสำคัญของการเลือกบริโภค สินค้า บริการที่ผู้ประกอบการมีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีมาตรฐาน

๒. ผลการประชุม Data Privacy Sub - group

การประชุมกลุ่มย่อยเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Privacy Subgroup : DPS) จัดขึ้นในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เป็นการระดมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นรวมทั้งพิจารณาแนวทางและการดำเนินโครงการต่าง ๆ สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ออสเตรเลีย แคนาดา ชิลี จีน ฮ่องกง ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ เม็กซิโก

นิวซีแลนด์ เปรู ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ จีนไทเป ไทย สหรัฐอเมริกา เวียดนาม ตัวแทนจาก International Chamber of Commerce (ICC) และ Privacy International (PI) โดยมีนาย Colin Minihan (ออสเตรเลีย) เป็นประธานในการประชุม สาระสำคัญของการประชุมสรุปได้ดังนี้

๒.๑ ความคืบหน้าของโครงการ APEC Data Privacy Pathfinder

ประเทศที่เป็นผู้นำในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ภายใต้ Data Privacy Pathfinder รายงานสถานะและความคืบหน้าในการดำเนินงานที่ผ่านมาดังนี้

โครงการที่ ๑ (CBPR Self – Assessment Guidance for Organizations)

สหรัฐฯ รายงานว่าเป็นแบบสอบถามสำหรับภาคธุรกิจในการประเมินตนเองเพื่อตรวจสอบว่าได้ปฏิบัติตามแนวทางและมีความพร้อมอยู่ในระดับใดในการเข้าร่วม Cross Border Privacy Rules (CBPR) พร้อมทั้งเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงาน Accountability Agency ในการให้การรับรองภาคเอกชนในอนาคต ขณะนี้อยู่ระหว่างการปรับแก้แบบสอบถาม

โครงการที่ ๒ (Guidelines for Trustmarks Participating in a CBPR System)

สหรัฐฯ รายงานว่าในส่วนโครงการที่ ๒ เป็นแบบสอบถามในการวางหลักเกณฑ์และแนวทางสำหรับ Accountability Agent ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในเรื่องของ CBPR ซึ่งขณะนี้ก็อยู่ระหว่างการปรับแก้ โดยใกล้จะเสร็จสมบูรณ์แล้ว

โครงการที่ ๓ (Compliance Review of an Organization's CBPRs)

เป็นแบบสอบถามสำหรับภาคเอกชนทำการทดสอบว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะได้รับการรับรองว่าดำเนินการตามหลักการ CBPR ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการปรับแก้เอกสาร

โครงการที่ ๔ (Directory of Compliant Organizations)

ประธานชี้แจงว่า เป็นการจัดทำเว็บไซต์ฐานข้อมูลรายชื่อของภาคธุรกิจที่มี CBPR เพื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ CBPR ให้กับบุคคลภายนอกได้ทราบถึงหลักการและการดำเนินงานภายใต้ APEC ซึ่งในขณะนี้อยู่ระหว่างการระดมความคิดเห็นสำหรับแนวทางการจัดทำเว็บไซต์

โครงการที่ ๕ (Data Protection Authority and Privacy Contact Officer Directory) โครงการที่ ๖ (Template Enforcement Cooperation Arrangements) และโครงการที่ ๗ (Template Cross – border Complaint Handling Form) เป็นการวางระบบสำหรับการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักการ CBPR ที่ได้วางไว้ โดยการจัดทำรายชื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ ช่องทางการร้องเรียนสำหรับประเทศสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลของแต่ละประเทศ และ Accountability Agency ซึ่งขณะนี้สหรัฐฯ แจ้งว่ายังไม่ได้เริ่มดำเนินการ

โครงการที่ ๘ (Guidelines and Procedures for Responsive Regulation in a CBPR System)

ออสเตรเลียรายงานว่า เป็นกระบวนการศึกษาถึงกลไกและแนวทางในการบริหารจัดการ CBPR ในอนาคต โดยให้สอดคล้องกับกรอบการประชุมของ APEC และการทำงานของ ECSG และ DPS โดยในที่ประชุมประธานได้เวียนเอกสารซึ่งเป็นข้อเสนอให้สมาชิกซึ่งจะมีการหารือในรายละเอียดต่อไป

โครงการที่ ๙ (CBPR International Implementation Pilot Project)

เป็นโครงการนำร่องสำหรับสมาชิกที่สนใจเพื่อจัดทำและทดสอบ CBPR ก่อนโครงการทั้งหมดจะเสร็จสิ้นและมีการจัดทำ CBPR อย่างแท้จริง โดยขณะนี้อยู่ระหว่างการรอข้อมูลเพิ่มเติมจากโครงการ ๑ ๒ และ ๓ และจะมีการเริ่มโครงการในช่วงเดือนมีนาคมนี้

ทั้งนี้ ประธานแจ้งที่ประชุมว่าต้องการให้เขตเศรษฐกิจต่าง ๆ เข้าร่วมโครงการ Pathfinder Projects ในจำนวนที่มากขึ้น โดยสามารถทำได้ทั้งในลักษณะของการเป็นผู้สังเกตการณ์ และผู้มีส่วนร่วมโดยการให้ข้อมูลความคิดเห็นและร่วมกันทำงานเพื่อพัฒนาและปรับปรุงโครงการ Pathfinders เพื่อให้ CBPR สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งประเทศที่เข้าร่วมไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้ ได้มีการตั้งคณะทำงานย่อยเพื่อหารือกันเดือนละครั้งระหว่างช่วงที่ไม่มีการประชุม โดยประเทศที่สนใจสามารถเข้าร่วมผ่านทาง e – mail เพื่อจะได้รับทราบข้อมูลและความคืบหน้าในการดำเนินงานต่อไป

๒.๒ ความคืบหน้าของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายในประเทศ

แต่ละประเทศรายงานความคืบหน้าเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีบางประเทศ เช่น จีนและฟิลิปปินส์ ที่กำลังอยู่ระหว่างการผ่านกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับประเทศไทยรายงานว่า ร่างกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยอยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และจะส่งกลับให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและคณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้งก่อนส่งเข้าสู่กระบวนการนิติบัญญัติต่อไป โดยกฎหมายดังกล่าวมีความสำคัญสำหรับการที่ไทยจะเข้าร่วมโครงการ pathfinders ต่าง ๆ นอกจากนี้ ไทยยังได้มีการดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลและกรอบนโยบายของ APEC แก่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชนและประชาชนทั่วไป ซึ่งได้จัดทำคำแปลและได้เผยแพร่ APEC Framework ไปยังองค์กรภาคเอกชน เช่น หอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย สมาคมประกันชีวิตไทย และสมาคมผู้ดูแลเว็บไทยแล้ว ซึ่งในอนาคตจะมีการจัดโครงการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรของหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่มเติมต่อไป

* * * * * * * * * * * * * * * * *

การประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับการให้บริการข้ามพรมแดน (Cross - Border Services Trade) เรื่อง Regulatory Issues in Cross - Border Services Trade : Ensuring Protection of Consumers and Service Suppliers ในวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ณ ประเทศสิงคโปร์

เอเปคเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการข้ามพรมแดน (Cross-Border Services Trade) เรื่อง Regulatory Issues in Cross - Border Services Trade : Ensuring Protection of Consumers and Service Suppliers ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและผู้ให้บริการในการค้าบริการระหว่างประเทศ พร้อมทั้งได้แลกเปลี่ยนข้อมูลด้านกฎหมายและนโยบายกับสมาชิกเอเปค โดยมีผลการประชุมดังนี้

๑. Regulatory issues in cross-border services trade

นาย Christopher Melly ผู้แทนจาก Office of U.S. Trade Representative กล่าวถึงภาพรวมของระเบียบกฎเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้กับการค้าบริการข้ามพรมแดนเพื่อที่จะคุ้มครองผู้บริโภคและผู้ประกอบการว่าในปัจจุบันการบริการมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมากโดยมีสัดส่วนมากที่สุดในเศรษฐกิจโลก คิดเป็นร้อยละ ๖๙ รองลงมาคืออุตสาหกรรม ร้อยละ ๒๘ และเกษตรกรรม ร้อยละ ๓ โดยในปี ค.ศ. ๒๐๐๗ การบริการข้ามพรมแดนทั่วโลกมีมูลค่ากว่า ๓,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ได้แก่ การเดินทางและการขนส่ง โทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต การเดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ การเดินทางไปประจำโครงการของวิศวกร ฯลฯ ส่วนการบริการผ่านการลงทุนมีมูลค่ากว่า ๔,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ได้แก่ การที่ HSBC ประกอบกิจการในนิวยอร์ค IBM ตั้งศูนย์บริการข้อมูลในประเทศฟิลิปปินส์

เนื่องจากปัจจุบันการค้าบริการมีความหลากหลายและทันสมัยกว่าเดิม ทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงและประหยัดเวลามากขึ้น เช่น การค้าปลีกออนไลน์ (On - line Retailing) การศึกษาทางไกล (Distance Learning) การมีศูนย์บริการข้อมูล (Call Center Cervices) เป็นต้น ดังนั้น ผู้กำกับดูแลในประเทศจึงต้องให้ความสนใจกับการค้าบริการข้ามพรมแดน อันดับแรกคือ จะต้องมีนโยบายบังคับหรือระเบียบกฎเกณฑ์ที่อนุโลมและยืดหยุ่นสำหรับการพัฒนาระเบียบกฎเกณฑ์ใหม่เพื่อก้าวให้ทันพัฒนาการของการค้า และต้องให้ความใส่ใจในข้อตกลงทางการค้าว่าสนับสนุนภารกิจและไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายของประเทศ

๒. การคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Protection)

นาย Pablo Zylberglait จาก U.S. Federal Commission กล่าวถึงกลไกในการเสริมสร้างความร่วมมือเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์ข้ามพรมแดนซึ่งปัจจุบันประเทศต่าง ๆ มีการสร้างความร่วมมือในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ความร่วมมือในระดับทวิภาคี ภูมิภาค และพหุพาคี ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ – เอกชน การจัดตั้งเครือข่าย เช่น เครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคระหว่างประเทศ (The International Consumer Protection and Enforcement Network : ICPEN) ซึ่งมีสมาชิกมากกว่า ๓๐ ประเทศ ตั้งขึ้นเพื่อแบ่งปันข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับธุรกรรมข้ามพรมแดนซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของผู้บริโภคและเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคอาเซียน (Asian Consumer Protection Network) ประชาคมและตลาดร่วมแคริบเบียน (Caribbean Community and Common Market) นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ความรู้ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคผ่านทางการอบรม/สัมมนา การจัดทำคู่มือแนวทางการคุ้มครองผู้บริโภคสำหรับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของ The Organisation for Economic Co – operation and Development (OECD) เป็นต้น

๓. การระงับข้อพิพาท (Resolution of Disputes)

ผู้แทนจาก OECD สิงคโปร์และเม็กซิโก ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางในการขจัดข้อพิพาทในการทำธุรกรรมข้ามพรมแดน เริ่มจากการยื่นหนังสือร้องเรียนภายใน การเยียวยาโดยรัฐบาลไปจนถึงการจัดตั้งกลไกระงับข้อพิพาท (alternative dispute settlement) การคุ้มครองบัตรชำระเงิน (payment card) และข้อตกลงระหว่างผู้ให้บริการและผู้บริโภค

โดยผู้แทน OECD กล่าวว่า เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๗ OECD council จัดทำคำแนะนำสำหรับการระงับข้อพิพาทและการเยียวยาความเสียหาย โดยครอบคลุมกลไกการขจัดข้อพิพาทสำหรับผู้บริโภคและการเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจอันเกิดจากผู้ประกอบธุรกิจกับผู้บริโภค (B2C) หลายประเทศที่เป็นสมาชิก OECD มีกฎหมายที่จำกัดความรับผิดของผู้บริโภคต่อธุรกรรมที่เกิดจากผู้ที่ไม่มีอำนาจในการทำธุรกรรม (unauthorized transaction) ซึ่งก็จะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ โดยทั่วไปสำหรับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และธุรกรรมข้ามพรมแดน วิธีการเรียกคืนสินค้าหรือเงินคืน (chargeback) เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคในการซื้อออนไลน์หรือซื้อทางไกล เพราะการฉ้อฉลทางบัตรเครดิตมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เช่น ปี ๒๐๐๖ ในสหรัฐอเมริกามีการขโมยหมายเลขบัตรเครดิต คิดเป็นร้อยละ ๖๑ ของการถูกนำบัตรไปใช้ในทางมิชอบ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในบางประเทศการคุ้มครองบัตรชำระเงินสำหรับธุรกรรมในประเทศอาจไม่สามารถนำไปใช้ได้กับการทำธุรกรรมข้ามพรมแดนได้

ผู้แทนสิงคโปร์รายงานว่า สิงคโปร์มีสมาคมป้องกันสิทธิผู้บริโภค (CASE) ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่ดูแลเรื่องสิทธิของผู้บริโภคและรับผิดชอบในการตราเครื่องหมาย Case Trust ให้แก่สถาบันการศึกษาเอกชนที่น่าเชื่อถือและคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภค สำหรับกลไกการระงับข้อพิพาทข้ามพรมแดน สิงคโปร์มีการลงนามในบันทึกข้อตกลงกับจีนและอินเดีย มีสมาคมคุ้มครองผู้บริโภคในภูมิภาค ในระดับสากลสิงคโปร์ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก Asia Trustmark Alliance (ATA) และ Global Trustmark Alliance (GTA) ซึ่งออกเครื่องหมายรับรองความน่าเชื่อถือในการประกอบธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ผู้แทนเม็กซิโกรายงานว่า เม็กซิโกมี PROFECO เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมและปกป้องสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรม และเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติร้องเรียนและเรียกชดใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าและบริการ โดยสามารถยื่นผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ โทรสารหรือทางอื่น ๆ ที่เหมาะสมได้

๔. การคุ้มครองข้อมูล (Protection of Data)

นาย Colin Minihan ประธาน Data Privacy Sub – Group สรุปว่า ที่ประชุม APEC : ECSG ได้มีการหารือและรับทราบความคืบหน้าของการดำเนินโครงการนำร่อง APEC Pathfinder Projects ทั้ง ๘ โครงการ พร้อมกับประเทศสมาชิกได้รายงานความคืบหน้าในการดำเนินการด้านข้อมูลส่วนบุคคล โดยหลายประเทศกำลังจะผ่านกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

๕. ข้อเสนอแนะจากสมาชิกเอเปค

ประเทศสมาชิกเอเปคร่วมกันเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์และแนวทางของผู้กำกับดูแลความร่วมมือในการคุ้มครองผู้บริโภคและการระงับข้อพิพาท

ผู้แทนออสเตรเลีย (The Australian Competition and Consumer Commission : ACCC) เสนอว่า กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ และเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภูมิภาคเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยลดปัญหาและการกระทำผิดที่เกิดจากการค้าบริการข้ามพรมแดน

ผู้แทนมาเลเซียเสนอว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องร่วมมือกันสร้างและพัฒนากลไกการเยียวยาผู้บริโภคภายใต้โครงสร้างทางกฎหมายที่มีอยู่และต้องเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงกลไกการเยียวยานี้โดยทั่วกัน ต้องมีการเสริมสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคในอาเซียนขณะเดียวกันก็ต้องสร้างจรรยาบรรณแก่ผู้ประกอบการด้วย

ผู้แทนเกาหลีเสนอว่า ธุรกรรมข้ามพรมแดนที่เพิ่มมากขึ้นเกิดจากการค้าสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ข้อพิพาทของผู้บริโภคมีมากขึ้นตามไปด้วย ผู้บริโภคยังคงเผชิญอยู่กับความท้าทายเรื่องการระงับข้อพิพาททางกฎหมายเนื่องจากแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันด้านกฎหมาย ระบบ การบังคับใช้และเขตอำนาจศาล

* * * * * * * * * * * * * * * * *

การประชุม 6th International Conference on Trust and Privacy in Digital Business ระหว่างวันที่ ๒ - ๔ กันยายน ๒๕๕๒ ณ Johannes Kepler University of Linz ประเทศออสเตรีย

มหาวิทยาลัย Johannes Kepler University of Linz แห่งประเทศออสเตรีย เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ซึ่งเป็นการประชุมนานาชาติประจำปี เพื่อเสนอผลงานวิจัย แนวคิดและผลงานของนักวิชาการและบุคคลต่าง ๆ ที่ได้พยายามคิดค้นหรือสร้างสรรค์งานทางวิชาการขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงงานด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทยต่อไป โดยมีผลการประชุมดังนี้

๑. ผู้เข้าร่วมประชุม

ประกอบด้วย นักวิชาการ และนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาขั้นสูง ผู้แทนหน่วยงานของรัฐและเอกชนจากประเทศต่าง ๆ รวม ๓๐๐ คน

๒. รูปแบบการประชุม

การประชุมจัดในรูปแบบการนำเสนอความรู้ใหม่ ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองดูแลปกป้องข้อมูลข่าวสารของบุคคลโดยผู้มีความรู้ความชำนาญจากสถาบันการศึกษาขั้นสูง/องค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ พร้อมกับเปิดโอกาสให้มีการซักถามและแสดงความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุมต่อการนำเสนอดังกล่าว โดยแบ่งการจัดประชุมเป็น ๒ รูปแบบ คือการประชุมกลุ่มใหญ่และการประชุมกลุ่มย่อย การประชุมกลุ่มใหญ่ (Opening Session) ได้มีการกล่าวเปิดการสัมมนา โดย Prof. Dr. Roland Wagner (President of the Dexa Association) ซึ่งได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประชุมครั้งนี้ว่า การประชุม DEXA 2009 เป็นการประชุมนานาชาติประจำปีซึ่งอยู่ในยุโรป เพื่อเสนอผลงานวิจัย แนวคิด และผลงานของนักวิชาการและบุคคลต่าง ๆ ที่ได้พยายามคิดค้น หรือสร้างสรรค์งานทางวิชาการขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อการคุ้มครองข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์ การสัมมนาครั้งนี้มีมหาวิทยาลัย Johannes Kepler University of Linz แห่งประเทศออสเตรีย เป็นผู้จัดงานภายใต้การประชุมดังกล่าวได้แบ่งการประชุมออกเป็นการประชุมกลุ่มย่อยต่าง ๆ ๘ กลุ่ม ประกอบด้วย

- DEXA'09 "20th International Conference and Workshop on Database and Expert Systems Applications" เป็นการประชุมระหว่างประเทศในฐานข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญ Applications Systems
- DaWaK'09 "11th International Conference on Warehousing and Knowledge Discovery" เป็นการประชุมระหว่างประเทศในข้อมูลคลังสินค้าและ Knowledge Discovery
- EC - Web'09 "10th International Conference on Electronic Commerce and Web Technologies" เป็นการประชุมระหว่างประเทศในพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และ Web Technologies

- EGOV '09 "8th International Conference on Electronic Government" เป็นการประชุมระหว่างประเทศในรัฐบาล Electronic

- ePart'09 "1st International Conference on eParticipation" เป็นการประชุมระหว่างประเทศใน eParticipation

- TrustBus'09 "6th International Conference on Trust and Privacy in Digital Business" เป็นการประชุมระหว่างประเทศใน Trust เป็นส่วนตัวและความปลอดภัยใน Digital Business

- HoloMAS'09 "4th International Conference on Industrial Applications of Holonic and Multi - Agent Systems" เป็นการประชุมระหว่างประเทศในการประยุกต์อุตสาหกรรมของ Holonic และ Multi - Agent Systems

- Globe'09 "2nd International Conference on Data Management in Grid and P2P Systems" เป็นการประชุมระหว่างประเทศในการจัดการข้อมูลในตารางและ P2P Systems

๓. การประชุมที่เกี่ยวข้อง

การประชุมที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ คือ การประชุม TrustBus '09 "6th International Conference on Trust and Privacy in Digital Business" ซึ่งเป็นการประชุมระหว่างประเทศเรื่องความเชื่อมั่นและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มีการเสนอผลงานเข้ามาเป็นจำนวนมาก แต่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการเพื่อนำเสนอในการประชุมครั้งนี้เพียง ๑๖ เรื่อง โดยผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้เข้าร่วมประชุมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานคุ้มครองข้อมูลข่าวสารทางด้านเทคนิค ความมั่นคงปลอดภัย ความเป็นส่วนตัวและความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารในโลกปัจจุบันของยุคที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งที่เป็นข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลทางธุรกิจ และข้อมูลภาครัฐ โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑ Search Engines: Gateway to a New "Panopticon"? : การถูกเฝ้ามองข้อมูลส่วนบุคคลผ่านทางการใช้เครื่องมือค้นหา

Search Engine ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการค้นหาข้อมูลที่มีบนอินเทอร์เน็ต ที่มีความสำคัญสำหรับพื้นที่ในการจัดแต่งข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็นการรุกล้ำความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้ ถึงแม้ว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่จะคิดว่าข้อมูลบางส่วนยังคงไม่ถูกเปิดเผย การนำเสนอผลการศึกษานี้จะเน้นการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับ Search Engine เช่น การปกป้องผู้เข้าไปค้นหาข้อมูล ระยะเวลาในการเข้าใช้ การตรวจสอบความสามารถของระบบการป้องกันการเข้าถึงข้อมูลของยุโรป และนำเสนอ Ix - quick ในฐานะ Search Engine ที่เป็นทางเลือกหนึ่งในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้ ที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับระดับโลก

ศูนย์ตรวจสอบข้อมูลแห่งชาติของนอร์เวย์ (The Norergian Datalist Net) เป็นหน่วยงานแรกของยุโรปที่มีอำนาจในการสอบถามผู้ให้บริการ Search Engine เกี่ยวกับนโยบายการเก็บรักษาข้อมูลดังกล่าว ซึ่งเคยมีการนำเรื่องนี้เข้าหารือในระดับ Working Party ของสหภาพยุโรป และผู้นำในการให้บริการ Search Engine เช่น Google, Microsoft, Yahoo และ Ix - quick โดยการหารือหลักจะเน้นที่ความสามารถของผู้จัดหา Search Engine ในยุโรป รูปแบบการลงทะเบียน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลสำหรับการค้นหาและมาตรการในการป้องกันรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่เข้าไปค้นหาข้อมูล

ผู้ใช้ Search Engine ส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าข้อมูลของตนได้ถูกนำไปใช้อย่างไร โดยทั่วไป Search Engine จะถูกใช้ในการสืบค้นเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว ซึ่งเป็นแนวโน้มที่เรียกว่า การหาตัวเอง เช่น หาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเอง สถานะที่เหมาะสมในปัจจุบันบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งเปรียบได้กับโมเดลการเฝ้ามองผู้ต้องหา “Panopticon” ของ Jeremy Bentham ซึ่งเป็นการที่ผู้อื่นสามารถเฝ้ามองผู้ต้องหาได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ผู้ต้องหาไม่สามารถมองเห็นได้ “Panopticon” คือตัวแทนของสถานการณ์ที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตให้ข้อมูลมากเกินไปเกี่ยวกับตัวเอง เป็นการอนุญาตให้ผู้อื่นสามารถดูข้อมูลส่วนบุคคลของตนได้ ซึ่งผู้ใช้อินเทอร์เน็ตดังกล่าวจะไม่รู้เลยว่าจะถูกดูเมื่อไหร่ หรือจะเกิดอะไรขึ้นกับข้อมูลที่ได้ให้ไป ซึ่งจะส่งผลร้ายต่อผู้ใช้ในการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลได้

ความสามารถที่เพิ่มขึ้นของ Search Engine จะถูกเขียนเป็นโครงร่างในการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้ใช้ รวมถึงความเป็นไปได้ที่จะถูกใช้เพื่อเป็นคลังข้อมูล ซึ่งจะเป็นการเพิ่มบทบาทในความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต คณะทำงานนานาชาติเกี่ยวกับการป้องกันข้อมูลด้านโทรคมนาคม (Working Group on Data Protection in Telecommunication (IWGDPT) รวมถึงการประชุมคณะกรรมาธิการว่าด้วยการปกป้องข้อมูลและความเป็นส่วนตัวครั้งที่ ๒๘ ได้รับรองสถานะจำเพาะของการปกป้องความเป็นส่วนตัวและเห็นพ้องถึงความสำคัญของ Search Engine ในส่วนของเทคโนโลยีการเรียกกลับข้อมูลที่หายและความเป็นส่วนตัวที่เกี่ยวกับ Search Engine ในด้านการออกประกาศเกี่ยวกับประเด็นการปกป้องข้อมูลและการเข้าร่วมการหารือกับผู้ที่ให้บริการ Search Engine รายใหญ่ จนได้ข้อแนะนำในการปกป้องข้อมูลที่ถูกนำไปใช้กับผู้จัดทำ Search Engine ที่อยู่ภายนอกยุโรปที่สำคัญ ๒ ประการ คือ (๑) การดำเนินการของข้อมูลส่วนบุคคลที่เนื้อหาของกิจกรรมถูกสร้างขึ้นภายในยุโรป หาก Search Engine จัดตั้งขึ้นในยุโรปจะอยู่ภายใต้ขอบเขตอำนาจของศาล ผู้ที่จัดตั้ง Search Engine จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาล และ/หรือกฎข้อบังคับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของสมาชิกรัฐที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้ และ (๒) กรณีที่อุปกรณ์อยู่ภายในยุโรปแต่ถูกใช้สำหรับการดำเนินงานที่อยู่ภายนอกยุโรป จะต้องติดตั้งระบบ cookies ที่อุปกรณ์ปลายสายของผู้ใช้ในยุโรป ซึ่งเป็นการติดตั้งจากผู้ผลิตที่อยู่ภายนอกยุโรป ซึ่งเป็นมาตรการในการปกป้องข้อมูลของยุโรป เพราะ cookies จะไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้ใช้ มาตรการดังกล่าวนับเป็นมาตรการในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นมาตรฐานหลักของยุโรปในปัจจุบัน

ผลการศึกษาฉบับนี้ได้เสนอการใช้ Ix - quick.com ซึ่งเป็น Search Engine ที่มีนโยบายเก็บรักษาความเป็นส่วนตัวและการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้ที่มีมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นมาตรฐานดังนี้

๑. ที่อยู่ (IP) ที่เกี่ยวข้องกับการค้นหาของผู้ใช้จะไม่ถูกบันทึก

๒. การสืบค้นโดย Ix - quick ใช้ระยะเวลาสั้นมาก การเก็บรวบรวมข้อมูล จะจำกัดให้เก็บข้อมูลเฉพาะเวลาที่มีการแวะชมเว็บไซต์ของ Ix - quick เพื่อนำไปปรับปรุงคุณภาพของการทำงานของระบบเท่านั้น ซึ่งจะเก็บรวบรวมข้อมูลการอ้างอิงที่รองรับระบบปฏิบัติการและข้อมูลในโปรแกรมช่วยค้นหาหรืออ่านเอกสารบนอินเทอร์เน็ต และลงทะเบียนวันเวลาที่ผู้ใช้เปิดเว็บไซต์ Ix - quick.com และคำค้นข้อมูล โดย Ix - quick จะล็อกไฟล์เพื่อเก็บข้อมูลผู้ใช้เป็นนิรนาม

๓. การใช้ Cookies ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลที่ส่งและบันทึกในฮาร์ดดิสก์คอมพิวเตอร์ของผู้ใช้ เมื่อทำการตั้งค่า “ Cookies” ระบบจะจำการตั้งค่าการค้นหาที่ผู้ใช้บันทึกไว้สำหรับการค้นหา

ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะหมดอายุหลังจากเข้าใช้ใน ๙๐ วัน สำหรับการรวมผลการค้นหาซ้ำ Cookies จะป้องกันไม่ให้ผลการค้นหาเดียวกันที่จะปรากฏเมื่อผู้ใช้ทำการติดตามค้นหาคำค้นหาเดียวกัน ซึ่งจะหมดอายุทันทีที่สิ้นสุดการใช้งานการค้นหาของผู้ใช้ โดยการใช้ Cookies นั้น ผู้ใช้สามารถเลือกที่จะยอมรับหรือปฏิเสธที่จะไม่ใช้ Cookies ก็ได้

๔. มีบริการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กอายุต่ำกว่า ๑๓ โดยจะไม่เก็บรวบรวมหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลจากผู้ใช้อายุต่ำกว่า ๑๓ ปี

๕. Ix - quick จะไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวใด ๆ ของ Search Engine อื่นหรือผู้ให้การสนับสนุนอื่นในการค้นหาข้อมูล

๖. เริ่มการลบข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้ภายใน ๔๘ ชั่วโมง ในเดือนมิถุนายน ๒๐๐๖ และตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๐๐๙ Ix - quick ก็ไม่ได้บันทึกที่อยู่ของผู้ใช้อีกเลย

Ix - quick นับเป็น Search Engine ที่มีความคิดริเริ่มในการดำเนินนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เล็งเห็นภัยคุกคามของระบบออนไลน์ และเพิ่มการป้องกันข้อมูลส่วนบุคคลจากการใช้ประโยชน์จากการค้นหาข้อมูลส่วนบุคคลของระบบออนไลน์ ที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และทั่วโลก

ปัจจุบันความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลของ Search Engine เกี่ยวกับผู้ใช้และนำมารวมเข้ากับข้อมูลที่ Search Engine มีนั้น แสดงให้เห็นถึงอัตราเสี่ยงที่ผู้ใช้มีในการใช้อินเทอร์เน็ต การรวบรวมข้อมูลดังกล่าวของ Search Engine ไม่ใช่เฉพาะสำหรับการรวบรวมคำถามของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเท่านั้น แต่ยังรวมถึงเวลาและข้อมูล แต่ทั้งนี้การเก็บรวบรวมดังกล่าวขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้วย (เช่น ชนิดของผู้ให้บริการและภาษา) ข้อเสนอปริมาณความจุ (การเชื่อมต่อและการโฆษณา) รวมถึงข้อมูลที่ผู้ใช้มองหา

หากผู้ให้บริการ Search Engine เป็นบุคคลที่อยู่นอกยุโรป กฎหมายของยุโรปจะตรวจสอบบุคคลเหล่านี้ได้โดยกฎการปกป้องความเป็นส่วนตัวถูกนำมาใช้กับผู้จัดตั้ง Search Engine แต่ในกรณีที่ผู้สร้าง Search Engine อยู่ภายนอกยุโรป การปิดบังบันทึกในการหาข้อมูลและระยะเวลาในการเก็บข้อมูลที่อนุญาตให้หมายเลขของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจะสามารถนำมาเป็นหัวข้อหลักในการหารือได้ ดังนั้นการใช้ Ix - quick นับเป็นทางเลือกในการใช้ Search Engine ที่มีความปลอดภัยและมีมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ดีที่สุดในขณะนี้

๓.๒ An Anonymous Credit Card System : การปกปิดข้อมูลของระบบเครดิตการ์ด

ในระบบ Credit Card จะเต็มไปด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งความต้องการของผู้ใช้ Credit Card คือสามารถตรวจสอบธุรกรรมที่ทำได้ เช่นเดียวกับความต้องการของธนาคารในการจัดการความต้องการด้านการใช้จ่ายของผู้ถือบัตรและในธุรกรรมต่าง ๆ ที่ผู้ถือบัตรได้ทำขึ้น ธนาคารสามารถสร้างข้อมูลส่วนตัวของผู้ถือบัตรแต่ละคนได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใช้และสามารถใช้ข้อมูลเหล่านี้ได้ ซึ่งควรจะมีระบบที่จะปกป้องผู้ใช้ไม่ให้มีผลกระทบต่อข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้ รายงานฉบับนี้นำเสนอเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติและระบบการปกปิดบัญชีในส่วนของ E - Cash ควบคู่ไปกับกลไกการจัดการข้อมูลส่วนตัวสำหรับการแก้ไขปัญหาและการรายงานค่าใช้จ่าย

ในระบบ E - Commerce สามารถสืบค้นข้อมูลความเป็นส่วนตัวต่อเนื่องไปในด้านอื่น ๆ ได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากภายนอกที่จะได้รับข้อมูลในการทำธุรกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ บุคคลภายนอกจะไม่สามารถ

สร้างข้อมูลการใช้จ่ายของบุคคลอื่นได้โดยไม่ได้รับอนุญาต ในปัจจุบันปัญหาที่เสี่ยงต่อความเป็นส่วนตัวของผู้ถือบัตรคือการทำบัตรหาย หมายเลขของ Credit Card สามารถปลอมแปลงได้ และเนื่องจากการใช้จ่ายผ่าน Credit Card ในปัจจุบันเพิ่มขึ้นมาก ระบบการป้องกัน Credit Card จึงเริ่มมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยกลไกการป้องกันในปัจจุบันมี ๒ แบบ คือ

(๑) รายงานเกี่ยวกับระบบการใช้จ่ายทาง Electronic คือ Credit Card ที่เกี่ยวกับระบบการป้องกันหรือไม่ให้ข้อมูล Credit Card แก่บุคคลที่ ๓ หรือผู้ค้ารายอื่นแต่ไม่รวมถึงธนาคาร ต่อมาในปี ๑๙๙๔ มีการกำหนดให้บริษัท Credit Card ไม่ต้องเปิดเผยข้อมูลผู้ถือบัตรให้ธนาคารรู้ อย่างไรก็ตามระบบนี้เกี่ยวเนื่องกับคู่สัญญาที่มีความน่าเชื่อถือหลายฝ่ายจึงมีการเสนอว่ารายงานที่ส่งให้จะไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายหรือเรียกเก็บเงินจากบริการตรวจแก้ข้อผิดพลาด

(๒) ระบบ E – Cash คือเงินที่ใช้ในระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งไม่สามารถหลอกลวง ทำซ้ำ หรือใช้ได้มากกว่า ๑ ครั้งได้ และเป็นที่รู้กันว่าเป็นเงินที่ถูกปกปิดอย่างแท้จริง หรืออีกนัยหนึ่งคือสามารถให้บริการเงินทางอินเทอร์เน็ตได้ การปกปิดอย่างจริงจังยังเป็นการรับรองว่าจะไม่เปิดโอกาสให้มีการตรวจแก้ข้อผิดพลาดหรือเรียกเก็บค่าบริการในการรายงาน

รายงานฉบับนี้ได้เสนอกลไกการป้องกันความเป็นส่วนตัวของ Credit Card ซึ่งสามารถนำมาใช้ในระบบ Credit Card ในปัจจุบันได้ ซึ่งเรียกว่า Anonymous Credit Card คือระบบการจ่ายก่อนของ E – Cash โดยผ่านทางบัตร ซึ่งผู้ถือบัตรจะถูกเรียกเก็บเงินอีกครั้งหนึ่งหลังจากการใช้จ่ายค่าสินค้าผ่านบัตร อย่างไรก็ตาม การใช้ดังกล่าวถูกจำกัด โดยเหตุผลที่ว่าขาดการตรวจสอบข้อผิดพลาดและพิสูจน์กลไกการใช้จ่าย เนื่องจากเป็นระบบการเปิดวงเงินเครดิตให้ผู้ใช้ได้ใช้จ่ายผ่านการหักบัญชีของผู้ใช้ทันทีเมื่อบัตรได้ถูกใช้ไม่จำเป็นต้องมีเงินจริงในบัญชี ซึ่งการทำธุรกรรมจาก Credit Card แบบ Online และ Offline ธนาคารมีอำนาจดำเนินการจากผู้ถือบัตรจะไม่ต้องการข้อมูลในการทำธุรกรรมของลูกค้า ในขณะเดียวกัน ผู้ถือบัตรจะได้รับการรายงานเกี่ยวกับการใช้จ่ายและอาจเข้าร่วมในรายการบางอย่างที่เสนอโดย Credit Card ดังนั้น Anonymous Credit Card จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้ประโยชน์จากการรวมกันของระบบ E – Cash สำหรับการใช้จ่าย และการตรวจสอบผู้ใช้โดยใช้ระบบลายเซ็นดิจิตอล

๓.๓ A Formalization of HIPAA for a Medical Messaging System : พระราชบัญญัติประกันสุขภาพ (HIPAA) กับระบบสื่อสารข้อความด้านการแพทย์ผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์

ความยุ่งยากซับซ้อนของกฎระเบียบเกี่ยวกับสุขภาพ การเงินและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทำให้ภาคธุรกิจยากที่จะปฏิบัติตามหรือออกแบบระบบที่มีประสิทธิภาพได้ แม้ว่าจะมีกฎหมายที่สามารถนำมาบังคับใช้เพื่อที่จะกำหนดกระบวนการทางธุรกิจที่สื่อสารกันโดยผ่านระบบข้อมูลข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม

ในภาคธุรกิจที่ต้องมีการกำกับดูแล เช่น ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับบริการด้านสุขภาพ ด้านการเงิน ด้านการบัญชี ธุรกิจเหล่านี้จำเป็นจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎระเบียบต่าง ๆ ที่มีเพื่อสร้างมาตรฐานในการจัดเก็บข้อมูล เช่น The United States Health Insurance Portability and Accountability Act (HIPAA), The Gramm – Leach – Bliley Act, The Sarbanes – Oxley Act และกฎหมายยุโรปอื่น ๆ ซึ่งได้มีการประกาศใช้มาแล้วกว่า ๑๐ ปี ข้อกำหนดส่วนใหญ่ของกฎหมายเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการปกป้องคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแต่ด้วยภาษาและความซับซ้อนของกฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ผู้ปฏิบัติยากที่จะตัดสินใจว่าควรจะปฏิบัติตามหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเขียนโปรแกรมและผู้ดูแลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องสร้างระบบอัตโนมัติเพื่อให้ภาคธุรกิจปฏิบัติตาม

HIPAA หรือพระราชบัญญัติประกันสุขภาพของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเริ่มใช้เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๖ เป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูลประวัติผู้ป่วยในโรงพยาบาล โดยกำหนดให้โรงพยาบาลต้องมีมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลผู้ป่วย กฎหมายนี้ได้บัญญัติมาตรฐานที่เกี่ยวกับระบบงานข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพเพื่อให้ข้อมูลมีความเป็นส่วนตัวและปลอดภัยจากการเข้าถึงข้อมูลของผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาต รวมถึงการใช้และการเปิดเผยข้อมูล แต่ข้อกำหนดของ HIPAA นี้ก็มีความซับซ้อนยุ่งยากสำหรับผู้ที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ เนื่องจากกฎหมายนี้อนุญาตให้มีการแบ่งปันข้อมูลในการรักษา ระหว่างแพทย์กับผู้ป่วย เช่น ใบสั่งยา ผลการตรวจจากห้องปฏิบัติการ และการชำระเงิน ขณะเดียวกันก็ห้ามเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวกับการบำบัดรักษาทางจิต ไม่ว่าจะเป็นแผนสุขภาพ ผู้ให้บริการ หรือหน่วยงานแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับบริการสุขภาพจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลก่อนการเปิดเผย

ปัจจุบันวงการที่เกี่ยวข้องด้านบริการสุขภาพจะต้องนำข้อกำหนดของ HIPAA มาใช้ให้สอดคล้องกับการทำงานของระบบสารสนเทศ ซึ่งหลายองค์กรได้เลือกการให้บริการทางเว็บไซต์เพราะสามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลและพัฒนาได้รวดเร็ว เช่น เว็บไซต์ Myhealth@Vanderbilt.com ที่ได้รับการพัฒนาโดยศูนย์การแพทย์มหาวิทยาลัย Vanderbilt แห่งสหรัฐอเมริกา โดยเว็บไซต์นี้ใช้จัดเก็บข้อมูลของผู้ป่วยและอนุญาตให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างผู้ป่วยและแพทย์โดยอาจจะมีการส่งข้อความ เช่น คำถามจากผู้ป่วย ผลจากห้องปฏิบัติการไปยังศูนย์ข้อมูลกลางซึ่งผู้ใช้รายอื่นสามารถเห็นได้ หากเป็นข้อมูลว่าใครคือผู้ส่งและผู้รับในโรงพยาบาล ระบบจะต้องประมวลก่อนว่าการส่งข้อมูลนี้เป็นการปฏิบัติตาม HIPAA หรือไม่ ซึ่งปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ช่วยในการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการรักษาความลับข้อมูลส่วนบุคคล โดยสามารถกำหนดกลุ่มคำศัพท์และกฎเกณฑ์รูปแบบของข้อมูลที่ไม่ควรถูกเปิดเผยจากการรับ – ส่งข้อมูลผ่านทางอีเมลล์เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าว

๓.๔ Exploring Trust, Security and Privacy in Digital Business : ความน่าเชื่อถือความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวในธุรกิจดิจิตัล

ในโลกปัจจุบันที่ระบบข้อมูลข่าวสารและระบบการสื่อสารถูกใช้มากขึ้น ประกอบกับมีการใช้บริการผ่านเว็บไซต์กันอย่างกว้างขวางจึงทำให้ชุมชนเปลี่ยนไปสู่สังคมข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลส่วนบุคคลมีปรากฏให้เห็นอยู่ตามที่ต่าง ๆ ทั่วโลก แม้ว่าจะมีการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การปรับปรุงการบริการลูกค้า การเพิ่มภาษีรายได้ และการลดต้นทุนทางธุรกิจ แต่ก็อาจให้โทษได้ คือ มีการนำข้อมูลนั้นไปใช้ในทางมิชอบและละเมิดความเป็นส่วนตัว สำหรับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หลายองค์กรได้พัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ในการเก็บและดำเนินการด้านข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อบันทึกความชอบของลูกค้าและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของตน เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้วความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวถือเป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการสร้างความน่าเชื่อถือในธุรกิจดิจิตัล เนื่องจากผู้ใช้มักขาดความเชื่อมั่นว่าเทคโนโลยีจะมีความปลอดภัยและคุ้มครองความเป็นส่วนตัวได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการประเมินความน่าเชื่อถือที่ทำให้ผู้ใช้สามารถตัดสินใจได้ว่ามีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลอย่างเพียงพอ

แม้ว่าระบบป้องกันความปลอดภัยของข้อมูลจะสามารถสร้างพื้นฐานความเชื่อมั่นทางเทคโนโลยีได้แต่ก็ไม่ใช่ทางออกที่ดีที่สุดสำหรับผู้ใช้เพราะผู้ใช้บางรายยังไม่พึงพอใจกับหลักประกันทางเทคโนโลยีดังกล่าว ได้มีการศึกษาถึงประเด็นต่าง ๆ ที่สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้ให้มากขึ้น เช่น

(๑) Multi – Lateral Secure Reputation System ความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการต่อเว็บไซต์นอกจากขึ้นอยู่กับความมีชื่อเสียงของผู้ให้บริการเว็บไซต์แล้ว ประสบการณ์ในการใช้เว็บนั้นก็ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้ใช้ นอกจากนี้ ผู้ใช้สามารถพิจารณาว่าผู้ให้บริการมีความน่าเชื่อถือเพียงใดโดยดูจากการได้รับตรารับรองความน่าเชื่อถือที่ออกโดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หรือโดยผู้ออก

ใบรับรองความปลอดภัยทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น EuroPrise, TRUSTe, ULD เป็นต้น หรือการที่ผู้ให้บริการถูกขึ้นบัญชีดำขององค์กรคุ้มครองผู้บริโภค ตัวอย่างเช่นในประเทศสวีเดนและเดนมาร์ก หรือการแจ้งเตือนของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือการเปิดเผยรายชื่อผู้หลอกลวงทางอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลของกูเกิ้ล

(๒) Transparency Tools for Enhancing Privacy for End Users การดำเนินการเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลมิใช่เป็นเพียงข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ใช้ตามแนวทางของสหภาพ ยุโรป (European Data Protection legislation) เช่น สิทธิในการได้รับการแจ้ง/บอกในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล กลไกความโปร่งใสในการส่งเสริมความเป็นส่วนตัวจะนำมาซึ่งความมั่นใจและความเชื่อมั่นของผู้ใช้กลไกดังกล่าว ได้แก่ การประเมินนโยบายความเป็นส่วนตัวตามหลักมาตรฐานการเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวบนอินเทอร์เน็ต (P3P standard) โดยเจ้าของเว็บไซต์จะแจ้งให้ผู้ใช้ทราบว่าจะนำข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้ไปทำอะไรบ้าง และการอนุญาตให้ผู้ใช้เข้าถึงและแก้ไขหรือลบข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งจัดเก็บที่เว็บไซต์ กลไกความโปร่งใสกำลังได้รับการพัฒนาให้ผู้ใช้สามารถตรวจสอบได้ว่าข้อมูลของพวกเขาได้รับการประมวลอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ โดยจะต้องมีระบบป้องกันการเข้าถึงข้อมูลที่เว็บผู้ให้บริการ ซึ่งสามารถเข้าถึงโดยผู้ใช้และผู้แทน เช่น คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(๓) Usable Security and Privacy ข้อจำกัดประการหนึ่งของการทำธุรกรรมออนไลน์ก็คือการขาดความเชื่อมั่นในเทคโนโลยีแต่อย่างน้อยผู้ใช้จะต้องยอมรับและเชื่อมั่นในการรักษาความปลอดภัยที่จัดไว้ให้ อย่างไรก็ตาม หากผู้ใช้ไม่มีความเข้าใจหรือไม่มีการใช้อย่างเหมาะสม ความเชื่อมั่นในความปลอดภัยจากการใช้เทคโนโลยีก็จะหมดไป ในทางกลับกันความเชื่อมั่นต่อเทคโนโลยีที่มากเกินไปเพราะขาดความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีของผู้ใช้อาจก่อให้เกิดผลทางลบได้เช่นกัน

(๔) Multilateral security addressing privacy & trust in social communities ปัจจุบันชุมชนหรือกลุ่มสังคมทางอิเล็กทรอนิกส์กำลังเพิ่มมากขึ้น เช่น การประมูลออนไลน์และตลาดสินค้าออนไลน์ นอกจากนี้ บริษัทธุรกิจต่าง ๆ ยังได้วิเคราะห์เครือข่ายสังคมหรือกลุ่มคนที่ติดต่อประสาน แลกเปลี่ยนข้อมูลกันทางออนไลน์สำหรับเก็บข้อมูลหุ้นส่วนธุรกิจ ข้อมูลผู้สมัครงาน หรือดำเนินการตลาดแบบตรงโดยอาศัยข้อมูลเครือข่ายสังคม ในขณะที่การเสริมสร้างความเป็นส่วนตัวมักจะใช้หลักของการควบคุมข้อมูล เช่น อนุญาตให้ผู้ใช้กรอกข้อมูลที่จำเป็นเท่านั้น แต่มิติใหม่ของการเสริมสร้างความเป็นส่วนตัวจะต้องปกป้องผู้ใช้ในชุมชนสังคมซึ่งชอบแสดงหรือเปิดเผยตัวตนในชุมชนของตนและต้องมีกลไกในการประเมินความเชื่อมั่นของหุ้นส่วนชุมชนสังคมด้วย

๔. ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการประชุมดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการสามารถนำข้อคิดเห็นที่ได้มาปรับใช้และเป็นแนวทางในการพัฒนา เช่น

๔.๑ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เกิดระบบใหม่ ๆ และการบริการที่ได้มาตรฐาน แต่สิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือความน่าเชื่อถือในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ความปลอดภัยของข้อมูลและความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบออนไลน์ที่มีการให้ผู้สมัครกรอกข้อมูลต่าง ๆ อาจทำให้ข้อมูลถูกนำไปใช้ประโยชน์ โดยที่เจ้าของข้อมูลไม่รับรู้มาก่อน ผู้ใช้จึงต้องคำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าวได้ ส่วนหน่วยงานจะต้องมีระบบบริหารจัดการความปลอดภัยของข้อมูลเพื่อป้องกันการเจาะข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์

๔.๒ ผู้ใช้ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบกับผู้ใช้แต่ละรายให้ลำดับความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลในแต่ละอย่างที่แตกต่างกันไป จึงมีความจำเป็นต้องสร้างและส่งเสริมให้ผู้ใช้เห็นถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อมิให้ถูกนำไปใช้ในทางมิชอบ

๔.๓ เครือข่ายสังคมออนไลน์ซึ่งถือว่าเป็นการรวมกลุ่มทางสังคมที่แลกเปลี่ยนความรู้ เรื่องราว ความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้คนจำนวนมากแล้ว ปัจจุบันยังเป็นช่องทางธุรกิจซื้อขายสินค้า ข้อมูลของสินค้าและสมาชิกทำให้สินค้าและบริการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ผู้ใช้ต้องระวังเรื่องข้อมูลส่วนตัวที่อาจถูกนำไปเปิดเผย นำไปใช้ประโยชน์หรือได้รับข้อมูลที่ไม่เหมาะสมและระวังการตกเป็นเหยื่อของกิจกรรมใด ๆ หรือการแสวงหากำไรจากผู้ประกอบธุรกิจได้

๔.๔ สำหรับภาคธุรกิจเนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลสามารถประเมินค่ากำไรขาดทุนขององค์กรได้ดังนั้นองค์กรจะต้องมีการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศด้านความปลอดภัยของข้อมูลและต้องให้ความสำคัญและลงทุนในระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูลมิให้ถูกนำไปใช้หรือเปิดเผยโดยไม่สมควร

๔.๕ การสร้างความน่าเชื่อถือสำหรับผู้ให้บริการ สามารถทำได้โดยมีการตรวจสอบและจัดตั้งองค์กรในการตรวจสอบผู้ให้บริการผู้ใช้สามารถเลือกผู้ให้บริการที่ได้รับเครื่องหมายรับรองความปลอดภัยของข้อมูลได้

๔.๖ กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่ใช้ป้องกันและรักษาความปลอดภัยของระบบข้อมูลข่าวสารจะต้องมีการบังคับใช้ได้อย่างแท้จริง เพราะแม้ว่าในปัจจุบันมีการออกกฎหมายและระเบียบดังกล่าวแล้ว แต่ก็ยังไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ

๕. การประชุมครั้งต่อไป

การประชุมครั้งต่อไป (DEXA 2010) จะจัดขึ้น ณ เมือง Bilbao ประเทศสเปน

* * * * * * * * * * * * * * * * *